

‘Mea maxima culpa’

Kort verhaal

gebaseerd op het misbruik in het jongenspensionaat ‘St. Maria Ter Engelen’ in Bleijerheide- Kerkrade in de jaren zestig en zeventig. De namen zijn verzonnen, de beschreven gebeurtenissen rond misbruik zelf zijn overgenomen van getuigenissen van slachtoffers.

‘Mea maxima culpa’

‘Wat heeft het voor zin om al die oude zaken op te rakelen, broeder’, zei de abt schuddend met zijn hoofd. ‘Ze doen alsof die mensen vijfenveertig jaren later nog waarheidsgetrouw kunnen weergeven wat hun tienerhersens hebben beleefd. Alleen de pers profiteert ervan door er nog wat pikante saus over heen te gooien, zodat hun kranten beter verkopen. U lijdt bij deze aan de ziekte van Alzheimer. En voor alle duidelijkheid: dit gesprek heeft nooit plaatsgevonden, begrijpt u?’

De abt keek me strak aan en automatisch knikte ik en sloeg mijn ogen naar beneden. Hij stond op en verliet de bisschopskamer. Ik keek verward rond. Deze kamer is zonder twijfel bestempeld als de mooiste van het hele klooster. Het zonlicht dat kleurrijk gefilterd wordt door het evangelie van de Emmaüsgangers in de prachtige gebrandschilderde ramen. Midden in de kamer een grote eiken tafel met een opmerkelijke rand van rood kersenhout en in het midden een grote gouden kandelaar met zeven armen. Onder de tafel een donkerrood tapijt met helblauwe spikkels en aan de uiteinden afbeeldingen van engelen. Het plafond is aan de randen afgewerkt met sierlijk stucwerk met in het midden een grote kroonluchter met kegels van mooi geslepen kristal aan gouden kettingen in verschillende lagen. Aan de muur pronken in chronologische volgorde de schilderijen van de bisschoppen van het bisdom waartoe het Utsteinklooster behoort, omhult met verfijnd houtsnijwerk in de lijsten.

Ik zucht en denk aan het hartstenen bankje op het kerkhof dat eeuwig rust uitstraalt met allemaal dezelfde natuurstenen grafkruisen op de millimeter nauwkeurig in rijen, waarbij alleen de erin gebeitelde naam onderscheidend is. De oleander had de bloemen nog in de knop toen ik op dit bankje in het voorjaar heb gezeten met Laurens Akkermans. Ik snap nog steeds niet hoe hij mij wist op te sporen tot in dit klooster in Noorwegen. Opeens was hij daar... een kale, kleine man met zware groeven in het gezicht en grote grijsbruine gekleurde wallen onder zijn doffe ogen, met vale lippen die in de mondhoeken naar beneden wezen en een groot litteken dat zijn neus in tweeën leek te delen. Een iets gebogen rug met afhangende schouders en trillende handen. Ik had hem niet herkend en gevraagd of ik iets voor hem kon doen. “Ik wil dat u weet hoe mijn leven is verlopen”, had hij gezegd. Ik dacht nog dat dit iemand was die wilde biechten en ik stelde voor om naar de kapel te gaan. Maar hij wilde buiten blijven omdat hij niet in een gesloten ruimte met mij kon zitten. Hij ging hier op het bankje zitten en keek een kwartier voor zich uit, zonder een woord te zeggen. Op een paar nietszeggende zinnen van mij, kwam ook geen reactie. Tot hij de stilte verbrak om daarna onafgebroken met tranen in de ogen zijn

verhaal te doen: “Ook al kent u mij niet meer, er is geen dag van mijn leven voorbijgegaan zonder dat ik met afschuw aan u gedacht heb. Ik ben Laurens Akkermans. Ja, die Laurens die u een grote sleutelbos keihard naar het hoofd heeft gegooid in de eetkamer van het jeugdinternaat omdat ik mijn plakje worst aan een ander had gegeven. Hier op deze neus kwam die aan. Die Laurens die u vaak met een houten lineaal hard op de blote billen hebt geslagen, die u in de klas in de hoek zette en die vijf zware boeken boven het hoofd moest houden met gestrekte armen en die u een harde stomp in de maag gaf telkens als de ellebogen door het zware gewicht iets dreigde te buigen. Die Laurens die u zo hard aan het haar heeft getrokken dat op de kale plek die daardoor ontstond nooit meer een sprietje haar heeft gegroeid. Die Laurens die op 13 jarige leeftijd weer in bed ging plassen. Maar vooral die Laurens die u inspecteerde onder de douche, die moest laten ruiken of zijn piemeltje wel goed gewassen was en die u uw ongewassen piemel in de mond duwde...”. Terwijl hij vertelde kwamen de beelden bij mij boven drijven en ik walgde van de film van mijn eigen leven die ik zag. Ik wist me geen houding te geven en ik hoor mezelf zacht zeggen: “Het spijt mij”. We bleven stil naast elkaar zitten, minuten zonder iets te zeggen, recht vooruitkijkend.

Hij stond op, bleef even stil staan, draaide zich naar mij om en zei met trillende stem: “Ik leef omdat ik adem en mijn hart klopt en daar is alles mee gezegd. Ik heb niets wat mijn leven enige zin geeft, alles is mij ontnomen. Deze schuld kan u door niemand worden vergeven, ook niet door God... mocht die al bestaan”. Hij voelde in zijn binnenzak, haalde er een pakje met papieren uit en gaf dit aan mij. “Ik heb een oproep op internet geplaatst, dit zijn de ervaringen van de lotgenoten met broeder Quirinus. Het gaat niet alleen om mij, maar ook om Jan de Bok, Fons Vandiel, Harrie Wetzels, Tinus Geurts enzovoorts enzovoorts... Frank Delnoy kon niet meer reageren, die kon het leven niet meer aan en heeft er zelf een eind aan gemaakt.” Toen keerde hij zich abrupt om en met stevige tred verliet hij het kerkhof.

Ik was verbluft achtergebleven met het stapeltje papieren in mijn hand. Zonder te kunnen lezen sloeg ik de blaadjes om en stilaan drong het beeld van pastoor Ortmans zich aan me op. Hoe hij op een dag, dat ik na de Heilige mis in de sacristie mijn misdienaars kleed uittrok, tegen mij zei dat het veel devoter was als ik deze heilige stof op mijn blote huid zou dragen. Hij kleepte mij uit en zo is het begonnen. Natuurlijk was ik verbaasd en vond ik het niet leuk, zeker niet die dag dat hij mij hard van achteren nam, maar ik dacht dat het erbij hoorde. Dat werd nog versterkt op de dag dat ik van mijn vader een pak slaag kreeg toen ik het vertelde en hij mij uitschold dat het Godlasterlijk was om zulke zaken over een dienaar Gods te vertellen. In die tijd was het slaan van de kinderen

gewoon een onderdeel van de opvoeding. Daar werd je hard van. Ik heb mij verder nooit meer verzet en het is doorgedaan tot mijn jaren als acoliet.

Ik laat de bisschopskamer en het klooster achter me. De veldweg richting het eikenbos doet mij altijd denken aan het Zuid-Limburgse heuvellandschap. Het is zo'n typisch holle weg met steile bermen waar in de zomer de klaprozen, korenbloemen en koekoeksbloemen voor een bijzonder kleurenpalet zorgen. Boven op de bermen staan knotwilgen die nog niet geknot zijn en in dit jaargetijde bij de aankomende schemering de holle weg een iets spookachtig uitstraling geven. Boven op de heuvel komen vijf veldwegen bij elkaar, onmiskenbaar gemerkt door een grote eeuwenoude eik. Voor de wandelaars is er een houten bank geplaatst met daarnaast een afvallemmer. Naast de eik staat een gietijzeren kruisbeeld op een betonnen sokkel net zoals je deze bij kruisingen van veldwegen in het Limburgse platteland in overvloed aantreft. Ik vind dit dan ook eigenlijk wel de meest geschikte plek. Ik maak het koord van mijn habijt los. Nog even en een harde ruk zal mijn halswervel doen kraken.

Sjef Leenen, februari 2018.